

INTERVIEW door Antoinette Scheulderman
April 2019

Kwaliteit bij afscheid bereikbaar maken voor iedereen

Stel je voor dat jij afscheid moet nemen van iemand. Weet jij hoe? Een uitvaartdienst in de favoriete kroeg van de overledene. Met een borrel naast de kist. De as in een biologisch afbreekbare urn als een bootje over water laten wegdrijven. Of wél de traditionele koffie en cake, maar dan met echte cappuccino, en romige cake. Katja Hehenkamp (49) en Roley van Doorn (56) van Odens hebben een missie: kwaliteit bij afscheid bereikbaar maken voor iedereen.

‘Het gaat er niet om dat tegenwoordig bijna alles mogelijk is, maar dat er afscheid genomen wordt op een manier die eigen is en past bij hoe men geleefd heeft. Er kan zoveel meer dan mensen denken en dat kan ook zitten in kleine dingen’, zeggen Hehenkamp en Van Doorn, bijna in koor. In november 2018 hebben zij Odens opgericht. Met als doel kwaliteit bij afscheid met name in belang van goede rouwverwerking. Daarbij zijn twee zaken essentieel: goede voorbereiding en goede begeleiding.

Hehenkamp: ‘De dood is nog steeds een taboe. De meeste mensen willen er het liefst zo weinig mogelijk over horen. Terwijl het voor nabestaanden zoveel rust kan geven als ze weten hoe hun dierbare zijn of haar uitvaart voor zich zag.’

Van Doorn: ‘Als iemand net is overleden, wil je niet met allerlei praktische zaken bezig zijn. ‘Waar ligt ‘z’n paspoort eigenlijk? Begraven of cremeren?’ Om anderen goed te kunnen laten rouwen, is het heel belangrijk om al bij leven na te denken over hoe je het na je dood wilt.’

Katja Hehenkamp is ervaringsdeskundige in verlies. Ze is 18 jaar als haar moeder overlijdt. Net 21 als haar vader sterft. En in 2013 pleegt haar pas 35-jarige broer zelfmoord.

De ouders van Roley van Doorn leven nog, en als kind werd ze zelden met de dood geconfronteerd. Toch raakte ze al vroeg geïntrigeerd door afscheid nemen: ‘Ik was 22 jaar toen ik een baan kreeg bij een reclamebureau. Een collega had net zijn moeder verloren. Bij een kop koffie zei hij terloops: ‘Het enige dat we zeker weten is dat we doodgaan. En toch zijn we daar heel slecht op voorbereid.’ Die opmerking kwam zó bij mij binnen. Ik dacht meteen: dat moet anders.’ Toch duurt het nog ruim dertig jaar voordat ze aan de Uitvaartopleiding in Zwolle begint. In 2017, tegelijkertijd met Hehenkamp. Van Doorn: ‘Ik heb mijn hele carrière in de reclame en pr gehoopt op een opdrachtgever uit de uitvaartbranche, maar die kwam nooit. Tot ik op een punt kwam dat ik behoefte kreeg aan meer diepgang en menselijk contact. Ineens werd die uitvaartopleiding een logische vervolgstap. Een begrafenis of crematie is tenslotte óók een evenement – en die organiseerde ik mijn hele werkende leven al. Bovendien laat je met een goed georganiseerd afscheid iets heel waardevols

na. Ik heb geen kinderen, maar ik merk dat er een zorgzaamheid in me zit die eruit moet.’

Was het een bewuste keuze van jou, om geen moeder te worden?

‘Nee, ik had graag kinderen gewild. Dat dit niet is gebeurd, is in zekere zin ook een vorm van verlies. Met wat ik nu weet, herken ik mijn verdriet van toen als een rouwproces, al zag ik dat zelf destijds niet zo.’

Katja, jij was pas 18 toen jouw moeder overleed.

‘Mijn moeder was veel te jong, maar ik ook. Wat wist ik nou van uitvaarten? Het was 1989, de tijd van zwarte kraaien, slappe koffie en droge cake. Ik heb inmiddels vrede met haar dood, maar niet met het afscheid.’

Van Doorn: ‘Katja kon niet dóór. Omdat die uitvaart totaal niet in de geest van haar moeder was.’

Hehenkamp: ‘Ik heb haar nog maar één keer mogen zien, en toen herkende ik haar bijna niet. Mijn moeder hield haar make up altijd naturel, maar in de kist was ze zwaar opgemaakt. Knalblauwe oogschaduw, felrode rouge op haar wangen. Ze leek net een pop. Opgebaard in een pakje van haar werk, waardoor het nog afstandelijker werd.’

Van Doorn: ‘Alles wat wij dus níet willen met ons bedrijf. Wij hebben geleerd om binnen een beperkte tijd heel goed in te schatten hoe iemand was. Zodat dit soort dingen voorkomen kunnen worden.’

Hehenkamp: ‘Een vriendin van mijn moeder opperde dat ik een sjaal van mezelf in de kist kon leggen. Daar ben ik haar nog steeds dankbaar voor. Dat er tenminste iets persoonlijks met mijn moeder is meegegaan – het bood een klein beetje troost.’

Zes jaar geleden koos jouw broertje zelf voor de dood.

‘Net als mijn moeder. Beiden waren heel intelligent, maar ook zwaarmoedig. Ik heb er inmiddels veel over gelezen; als je zo’n sombere kant hebt, kan de dood een verlangen worden. Omdat je geen andere uitweg meer ziet.’

Begreep je dat?

‘Van mijn moeder aanvankelijk niet. Misschien rationeel wel, maar ik kon me niet voorstellen dat je zoiets doet als je vijf kinderen hebt. Pas later realiseerde ik me dat ze ziek was, net als mijn broertje.’

Hehenkamp zelf was net op skivakantie, met een groep vrienden. Als ze onderaan een Oostenrijkse piste op haar telefoon kijkt, ziet ze twintig gemiste oproepen van familieleden. Hehenkamp, nu: ‘Eigenlijk wist ik toen meteen dat het om mijn broertje ging. In de taxi naar het vliegveld werd ik weer gebeld: de uitvaartbegeleidster was er en wilde weten of hij begraven of gecremeerd wilde worden? Ze moest tenslotte zo snel mogelijk een plek bij een van de uitvaartcentra voor hem reserveren. Ik vond haar haast zo heftig; alsof het over een tafeltje in een restaurant ging.’

Eigenlijk zijn de ervaringen met professionele uitvaartbegeleiders dus negatief?

‘Ja, toen wel. Ik herinner me nog goed dat er een soort oergevoel in mij loskwam. Ik zei tegen mijn familie dat ze die mevrouw moesten vragen de volgende dag terug te komen, als ik er ook bij zou zijn. En toen ze de volgende dag wéér haast bleek te hebben, en bovendien niets oppikte van wat wij over mijn broertje vertelden, hebben we haar weggestuurd. Ik weet nu als geen ander dat je je van gesprekken met familie en vrienden een heel goed beeld van de overledene kunt vormen. Waardoor je kunt zorgen voor een mooi en passend afscheid. Maar die vrouw gaf wat wij zeiden geen vorm, ze gaf geen advies, niks. Dus hebben we het zelf geregeld.’

En dat lukte?

‘Het klinkt misschien gek, maar ik kijk met een warm gevoel op het afscheid terug. Het was heel verdrietig, maar we hadden wel zelf de regie. Voor ieder van ons is het ontzettend waardevol geweest om de begrafenis echt in de geest van mijn broertje te kunnen doen. Dat geeft nog steeds troost. Zo’n passend afscheid, waardoor je beter kunt rouwen, gun ik echt iedereen.’
Hehenkamp: ‘Het is uiteindelijk ook dankzij de keuze die mijn broertje maakte dat ik zelf voor een carrièreswitch heb durven kiezen. Dit vak en onze missie past echt bij mij.’

Helpen jouw eigen ervaringen daarbij?

‘Natuurlijk. Ik weet inmiddels precies hoe het niet moet. En ik schrik minder als ik hoor dat de overledene zelfmoord heeft gepleegd. Misschien benoem ik dingen ook eerder, zoals aan nabestaanden vragen op welke manier het is gebeurd.’

Het grand café waar het gesprek plaatsvindt serveert – hoe toepasselijk – cake bij de koffie. Hehenkamp (blond, knap, leren jack) met een knipoog: ‘Hij is een beetje aan de droge kant...’

Dan weer serieus: ‘Mensen denken dat als zij een uitvaartverzekering hebben ze niet bij ons terecht kunnen of dat wij duurder zijn. Maar dat is dus niet zo.’

Van Doorn (blond, knap, zijden blouse): ‘Er zijn nog veel misverstanden rondom uitvaartverzekeringen. Op polissen staat in koeienletters letters: ‘bel ons direct na overlijden ....!’ Nou, dat hoeft dus niet. Het maakt namelijk niet uit waar en hoe je verzekerd bent. Je bent vrij om te kiezen. Een verzekeraar is verplicht het verzekerde bedrag uit te keren. En vervolgens mag je zelf bepalen hoe dat wordt gebruikt.’

Hehenkamp: ‘Het afscheid hoeft bijvoorbeeld niet per se in een uitvaartcentrum plaats te vinden. Het mag ook in je eigen tuin, in de kroeg of bovenop de Euromast. Het lichaam hoeft ook niet in een kist te liggen – zolang het maar is omhuld, bijvoorbeeld met een wade.’

Maar wat gebeurt er dan met het lichaam na bijvoorbeeld een ceremonie in eigen tuin?

Van Doorn: ‘Als er een wens is om gecremeerd te worden vindt er een technische crematie plaats. Wij noemen dat liever een stille crematie. Je maakt dan geen gebruik van hun aula of de koffiekamer, maar geeft alleen het lichaam af.’

Wat zijn de trends in afscheid nemen? Het valt me op dat mensen tegenwoordig ook in spijkerbroek naar een uitvaart gaan.

Hehenkamp: ‘Het hele zwarte is eraf, ja. Je ziet niet altijd meer aan de kleding van mensen naar welke gelegenheid ze gaan.’

Van Doorn: ‘Vroeger liepen mensen na een sterfgeval met rouwbanden en werden er witte lakens voor de ramen gehangen. Waardoor anderen wisten dat er werd gerouwd. Nu is dat niet meer zichtbaar, maar het verdriet is er natuurlijk nog steeds.’

Hehenkamp: ‘Toch merken wij ook dat de behoefte aan tradities en symboliek blijft. We hebben een uitvaart verzorgd waarvan de overledene per se wilde dat het een soort feestje werd, met bier naast de kist. We hadden het gevoel dat de gasten die keuze lastig vonden, omdat het niet als een echte afsluiting voelde. Onze voorkeur is om toch ergens tijdens de ceremonie een moment in te bouwen waarop er bewust afscheid kan worden genomen.’

Van Doorn: ‘Mensen verlammen snel bij een uitvaart. Ze vragen zich af of wat ze doen wel zo hoort. Daar begeleiden wij ze in.’

Hehenkamp: ‘Een oudere dame vroeg laatst: ik wil mannelijke dragers, maar niet van die oude. Liever een paar jonge binkies. Kunnen jullie dit ook regelen? Uiteraard hebben we haar wens vervuld.’

Welke karaktereigenschappen zijn belangrijk om jullie beroep goed te kunnen uitoefenen?

Hehenkamp: ‘Empathie en dienstbaar zijn. En je moet passend afstand kunnen houden, maar op sommige momenten juist weer niet. Dat luistert heel nauw. Mensenkennis is essentieel. We maken ook conflicten binnen families mee, daar moet je mee kunnen omgaan.’

Van Doorn: ‘En wij moeten niet gaan mee treuren. Het is ons verlies niet.’

Lukt dat altijd?

Van Doorn: ‘Ik heb er een foefje voor. Als ik voorzie dat het een erg emotionele bijeenkomst zal worden, draai ik de avond voor de uitvaart alvast de muziek die op de playlist staat. Muziek is mijn achilleshiel. Ik kan er op het moment zelf beter tegen als ik die nummers al heb gehoord.’

Hehenkamp: ‘Maar je blijft ook maar een mens. Als bijvoorbeeld hele jonge mensen of kinderen overlijden. Dat is zo tegennatuurlijk en hoort niet.’

Van Doorn: ‘Dat raakt. Dan krijgen wij het in de auto naar huis wel even te kwaad, hoor.’

In jullie Leef voorbereid-boek adviseren jullie mensen hun digitale leven goed in kaart te brengen.

Van Doorn: ‘We laten zoveel online na. Mensen zijn tegenwoordig op allerlei diensten en nieuwsbrieven geabonneerd. Die lopen allemaal door als niemand ze voor je kan opzeggen.’

Hehenkamp: ‘Ik kwam op een gegeven moment mijn broertje tegen op LinkedIn. Zijn profiel bestond dus nog gewoon. Dat is toch schrikken. Dus het is belangrijk te bedenken wat je wilt met je social media-accounts. Facebook biedt de mogelijkheid om het profiel van een overledene om te zetten in een herdenkingspagina.’

Van Doorn: ‘Vandaar dat wij in het Leef voorbereid-boek hier veel aandacht aan geven. Wij hebben meegemaakt dat een terminaal zieke meneer het helemaal had geregeld. Alles stond in de cloud, maar niemand wist zijn wachtwoord. Het kostte behoorlijk wat moeite voordat men zijn computer in kon.’

Dus wat kun je het beste doen?

Van Doorn: ‘Laat het je niet overkomen. Je kunt bijvoorbeeld via de Nederlandse Notariskluis voor een paar euro per maand een digitale kluis openen om documenten in op te slaan zoals een overzicht van je wachtwoorden. En je kunt een gevolmachtigde aanwijzen die na jouw overlijden toegang krijgt.’

Hehenkamp: ‘Dit is een van de redenen waarom wij het *Leef Voorbereid-boek* hebben geschreven. Ken je wensen, weet hoe je afscheid wilt nemen.’

Roley, zou jij de uitvaart van je eigen ouders kunnen verzorgen?

‘Geen idee. Maar gelukkig is dat nog niet aan de orde. Mijn ouders zijn onze grootste fans. En delen te pas en onpas onze boekens uit. Toen ik vertelde dat ik dit ging doen, zei mijn moeder meteen: ‘De twee mooiste beroepen ter wereld zijn mensen halen en mensen brengen.’

Hehenkamp: ‘De vrouw die uiteindelijk als een tweede moeder voor mij is geweest, is momenteel heel ziek. Ze wil heel graag dat ik haar uitvaart verzorg, maar vroeg toch nog even: ‘Lukt je dat?’ Ja, natuurlijk, ik moet er niet aan denken dat een ander het zou doen. En mocht ik wel breken, dan is Roley er om het van me over te nemen.’

Van Doorn: ‘We doen het altijd samen, en zijn er van begin tot einde bij.’

Hehenkamp: ‘Wij brengen onze factuur meestal persoonlijk, zodat we meteen een soort nazorggesprek kunnen voeren. Na het overlijden van mijn moeder vond ik het moeilijk dat de wereld gewoon doordraaide. Mijn buurvrouw vroeg al na een week: ‘Het gaat zeker wel weer, wijffie?’ Het overviel me, dat mensen zoiets ingrijpends zo snel weer lijken te vergeten. Daarom een persoonlijke afhandeling. Voor de dienst laten we bezoekers een kaartje schrijven aan de nabestaanden, wat veel persoonlijker is dan zo’n boek met alleen adresgegevens. Die kaartjes doen we in een mooie doos en geven we mee aan de nabestaanden. De waarde van afscheid nemen zit niet alleen in geld maar vooral in aandacht en kwaliteit.’

Weten jullie zelf eigenlijk al of jullie begraven of gecremeerd willen worden?

Hehenkamp: ‘Eerlijk gezegd ben ik daar nog steeds niet uit. Gek hè?’

In elk geval opvallend, gezien jullie beroep.

Hehenkamp: ‘Ik heb twee kinderen dus toen zij nog klein waren, dacht ik aan begraven, zodat ze altijd naar me toe zouden kunnen. Ik vond het ook fijn om het graf van mijn broer te bezoeken. Maar aan de andere kant is zo’n graf onderhouden ook weer een zorg. Dus besloot ik dat ze zelf moesten kiezen. Maar toen koos de een voor begraven en de ander voor cremieren. Uiteindelijk is de keuze dus aan mij, maar ik ben er nog niet uit.’

Van Doorn: ‘Ik vind het ook prettig om ergens naartoe te kunnen. Maar als het over mezelf gaat, denk ik: Straks word ik zo oud dat er tegen die tijd niemand meer is om naar mijn graf te komen. Zo’n overwoekerd graf vind ik een onprettig idee.’

Ze vertellen met trots dat hun boek *Leef Voorbereid* al aan de tweede druk toe is.

Waarin iedereen die eraan toe is, kan aangeven hoe de ideale uitvaart eruitziet. Hehenkamp: ‘Omdat het afscheid vaak een lastig onderwerp is, zou je het boek samen met andere gezinsleden kunnen invullen. Dat maakt het gesprek erover makkelijker. En het dient ook ter inspiratie. Als je het leest, ga je toch denken: ‘Goh, ja, hoe wil ik het zélf eigenlijk?’

Van Doorn: ‘Misschien een beetje arrogant, maar: ik gun iedereen ons. Daarom ben ik nog elke dag blij dat wij elkaar tijdens de opleiding hebben ontmoet. En we delen de filosofie van ons bedrijf: wie aandacht en kwaliteit gewend is bij leven, mag dat ook verlangen bij het afscheid.’

Leef voorbereid-boek

Het Odens Leef voorbereid-boek is een notebook ter informatie en inspiratie. Een hulpgids die helpt bij het vormgeven van een afscheid in praktische zin maar ook qua sfeer. Met vragen die variëren van ‘wilt u begraven of gecremeerd worden’ en ‘wat is het polisnummer van uw uitvaartverzekering’ tot ‘moet uw Facebook-account worden opgeheven na uw dood’ en ‘welke playlist wilt u dat er tijdens de dienst wordt gespeeld?’

